

บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลูที่มีต่อชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นางสาวศรณยา สิ้นสมรส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5613-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CHANGING ROLES OF FOLK MEDIA "LIKAY HULU" UPON THE COMMUNITIES
IN THE THREE SOUTHERN BORDERING PROVINCES

Miss Saranya Sinsomros

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5613-5

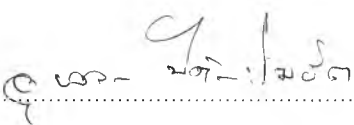
หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของสื่อพื้นบ้านอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อชุมชนในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้
โดย นางสาวศรัณยา สิ้นสมรส
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมเชิต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมเชิต)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อวยพร ฟานิช)

ศรัณยา ลินสมรต : บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่ที่มีต่อชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (THE CHANGING ROLES OF FOLK MEDIA "LIKAY HULU" UPON THE COMMUNITIES IN THE THREE SOUTHERN BORDERING PROVINCES) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต, 118 หน้า. ISBN 974-17-5613-5.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่ว่ามีอะไรบ้างและองค์ประกอบนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อศึกษาว่าสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่มีบทบาทต่อชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร และเพื่อศึกษาว่าบทบาทของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่ที่มีต่อชุมชนในสามจังหวัดชายแดนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าคณะลิเกฮูลู่ จำนวน 10 คน ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส รวมทั้งศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในด้านองค์ประกอบของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้แก่ ด้านผู้แสดงพบว่ามีการใช้ผู้แสดงหญิง ด้านเครื่องแต่งกายพบว่ามีการใช้ชุดแบบมลายูสำหรับแสดงในงานใหญ่ ส่วนด้านเครื่องดนตรีพบว่ามี的增加ฆ้องโหม่ง ฉิ่ง ลูกเข็ก และเทมบูริน เข้ามาในการแสดง ทางด้านขนบนิยมในการแสดงพบว่าไม่มีการไหว้ครู แต่เพิ่มขึ้นตอนการอำลา และไม่แสดงแบบโต้ตอบกัน แต่จะกำหนดประเด็นในการแสดง และแสดงร่วมกันในประเด็นนั้น สำหรับเพลงประกอบพบมีการแปลงเพลงโดยใช้เนื้อร้องภาษามลายูถิ่น ร้องเพลงไทยที่กำลังเป็นที่นิยม และมีการแต่งเพลงที่มีเนื้อหาให้ประโยชน์กับประชาชน ทางด้านกลอนสดจะเน้นการขับกลอนที่มีเนื้อหาให้ประโยชน์กับประชาชนและใช้ภาษาไทยผสมกับภาษามลายูถิ่น ส่วนทางด้านสถานที่แสดงพบมีการสร้างเวทีสำหรับการแสดง และโอกาสทางการแสดงที่เปลี่ยนไปคือมีการแสดงในงานของหน่วยงานรัฐและงานแสดงศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น และไม่มีการแสดงประเภทงานจัดรายการ

การศึกษารูปแบบของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่ที่มีต่อชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น พบว่าสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่มีบทบาทหน้าที่ 8 ประการ ได้แก่ ให้ความบันเทิง ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้การศึกษา รายงานวิพากษ์วิจารณ์สภาพเหตุการณ์และสังคม ประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลัง รักษาพยาบาลกายและใจ และแสดงเอกลักษณ์และตัวตน

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของสื่อพื้นบ้านลิเกฮูลู่ที่พบ คือ ให้ความสำคัญกับบทบาทด้านการให้ข่าวสารความรู้และการให้การศึกษามากขึ้น จนกลายเป็นบทบาทหลักเทียบเท่ากับบทบาททางด้านการให้ความบันเทิงที่เป็นบทบาทหลักแต่ดั้งเดิม สำหรับบทบาทในด้านการประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ และบทบาททางด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลังนั้นพบว่ามีความเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต ในขณะที่บทบาททางด้านการรักษาพยาบาลและใจนั้นลดน้อยลงกว่าเดิม ส่วนบทบาททางด้านการรายงานวิพากษ์วิจารณ์สภาพเหตุการณ์และสังคม บทบาททางด้านการแสดงเอกลักษณ์และตัวตนไม่พบการเปลี่ยนแปลง

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4585132828 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : FOLK MEDIA / LIKAY HULU / ROLE

SARANYA SINSOMROS : THE CHANGING ROLES OF FOLK MEDIA "LIKAY HULU" UPON THE COMMUNITIES IN THE THREE SOUTHERN BORDERING PROVINCES. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. UBONWAN PITIPATTHANAKOSIT, 118 pp. ISBN 974-17-5613-5.

This research aims at studying composition of "Likay Hulu" folk media, changes of the composition, roles of "Likay Hulu" to communities in three southern bordering provinces, and changes of the roles. It is a qualitative research employing in-depth interviews with 10 "Likay Hulu" leaders, who live in Yala Pattani and Narathiwat. In addition, both documentary research and non-participant observation were used.

It is found that changes of the composition of "Likay Hulu" folk media are as follows : (1) Performers are more female. (2) Malay costume is used for important occasions. (3) Musical instrument includes large gong, cymbals, maraca, tambourine. (4) There are farewell ceremony instead of paying respect to master and points are determined for mutual performance instead of opposing. (5) Music is composed of Malay verses, popular Thai songs and useful content for people. (6) Unprepared versed are in Thai and Malay with useful content. (7) A stage is used in performance. (8) "Likay Hulu" is more performed in cultural events and events held by government organization than being hired.

"Likay Hulu" folk media has 8 roles : (1) to entertain (2) to inform (3) to educate (4) to report and criticize situation and society (5) to improve people relationships (6) to transform culture to descendants (7) to heal physically and mentally and (8) to identify oneself.

Changes of the roles are as follows : (1) Roles of informing and educating are more emphasized to become main roles as roles of entertaining. (2) Roles of improving people's relationships and transforming culture are increased, while roles of healing are decreased. However, roles of criticizing situations and society as well as roles of identifying oneself do not change.

Department Public Relations

Field of study Development Communication

Academic year 2003

Student's signature *Saranya*

Advisor's signature *Ubonwan Pitipatthanakosit*

Co-advisor's signature -

กิตติกรรมประกาศ

สามสัปดาห์สุดท้ายของการทำวิทยานิพนธ์ เป็นช่วงเวลาที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่าง นับตั้งแต่อาการ "กินไม่ได้ นอนไม่หลับ" ที่เพิ่งจะเคยได้สัมผัส รู้สึกถึงความท้อแท้ ความเหนื่อยล้า ความเครียด ความกดดัน และความรู้สึกในด้านลบอีกมากมาย แต่ในทางกลับกันก็ทำให้ผู้วิจัยได้ซาบซึ้งกับความรัก ความห่วงใยจากบุคคลคนรอบข้าง และนั่นคือพลังสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยก้าวผ่านอุปสรรคทั้งปวงจนมีวันนี้

เริ่มจากความกรุณาจากอาจารย์ทั้งสามท่าน รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมษิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์อวยพร พานิช กรรมการวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณอาจารย์บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ แห่งมหาวิทยาลัยชุมชนศิลปิน พื้นบ้านศรีวิชัย คุณวาทิ ทวีภัยสินและคุณสุธี เทพสุริวงศ์ จากสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สำหรับข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณหัวหน้าคณะลิเกฮูลูทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์

ขอขอบคุณอาจารย์สีดีसारอ กะจิ และน้องโรฮานี ดาโอ๊ะ ที่ช่วยทำลายกำแพงทางภาษาให้กับผู้วิจัย

ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนิเทศศาสตร์พัฒนาการรุ่นที่ 25 ทุกคน เวลาสองปีที่เราได้ใช้ชีวิตร่วมกัน จะคงอยู่ในความทรงจำตลอดไป และขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับอร จอย ก้อย กวาง นัท และที่ลืมไม่ได้ พี่นุ "เชื่อสิ...ว่าปาฏิหาริย์มีจริง"

ขอบคุณอ้อ พี่เอ้และพี่หน้อย มหามิตรตลอดกาล

ที่สุดของที่สุด ขอขอบคุณพ่อที่ต้องเหน็ดเหนื่อยขบรถเป็นระยะทางร่วมพันกิโลเมตร เพื่อพาลูกคนนี้ไปเก็บข้อมูล ขอขอบคุณแม่ที่เป็นกำลังใจที่ดีให้กับลูกอยู่เสมอ รวมถึงทุกคนในครอบครัวอันแสนจะอบอุ่น

และขอขอบคุณพระเป็นเจ้าของเจ้าสำหรับพระพรที่ท่านที่ประทานให้ลูกทุกยาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.3 ปัญหำนำการวิจัย.....	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.5 นิยามศัพท์.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดเรื่องสื่อพื้นบ้าน.....	10
2.2 แนวคิดเรื่องบทบาทสื่อพื้นบ้าน.....	12
2.3 แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของสื่อพื้นบ้าน.....	16
2.4 แนวคิดเรื่องการพัฒนาสื่อพื้นบ้าน.....	18
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเหตุปัจจัยการเสื่อมสลายของสื่อพื้นบ้าน.....	20
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	29
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
3.4 การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	33
3.5 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
3.7 การนำเสนอข้อมูล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิจัย.....	35
	4.1 ข้อมูลพื้นฐาน.....	35
	4.2 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1.....	41
	4.3 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2.....	80
	4.4 ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3.....	94
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
	5.1 สรุปผลการวิจัย.....	98
	5.2 อภิปรายผล.....	106
	5.3 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	109
	5.4 ข้อเสนอแนะ.....	109
	5.5 ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	110
	รายการอ้างอิง.....	111
	ภาคผนวก.....	115
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	118

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 : ภาพนักร้องประกอบขณะรอการการแสดง.....	44
ภาพที่ 2 : ภาพแสดงลีลาของลูกคู่.....	46
ภาพที่ 3 : ภาพผลงานเพลงของนางเจี๊ยะเดาะ ตาเฮ.....	49
ภาพที่ 4 : ภาพการแต่งกายแบบการเล่นซี้ละ.....	49
ภาพที่ 5 : ภาพการแต่งกายของชายไทยมุสลิมโดยทั่วไป.....	50
ภาพที่ 6 : ภาพการแต่งกายของหญิงไทยมุสลิมโดยทั่วไป.....	50
ภาพที่ 7 : ภาพหัวหน้าคณะในเครื่องแต่งกายชุดมลายู.....	51
ภาพที่ 8 : ภาพนักร้องประกอบประกอบชายในเครื่องแต่งกายชุดมลายู.....	52
ภาพที่ 9 : ภาพนักร้องประกอบประกอบหญิงในเครื่องแต่งกายชุดมลายู.....	52
ภาพที่ 10 : ภาพคณะลูกคู่ในเครื่องแต่งกายชุดมลายู.....	53
ภาพที่ 11 : ภาพรำมะนาใหญ่.....	55
ภาพที่ 12 : ภาพรำมะนาเล็ก.....	56
ภาพที่ 13 : ภาพฆ้อง.....	56
ภาพที่ 14 : ภาพฆ้องใหม่.....	57
ภาพที่ 15 : ภาพฉิ่ง.....	57
ภาพที่ 16 : ภาพลูกแซ็ก.....	58
ภาพที่ 17 : ภาพแทมบูริน.....	58